

Nerudová, Zdeňka; Neruda, Petr

**Zpráva o konání 63. ročníku konference společnosti Hugo
Obermaier-Gesellschaft (HOG)**

Studia archaeologica Brunensia. 2022, vol. 27, iss. 2, pp. 117-119

ISSN 1805–918X (print); ISSN 2336–4505 (online)

Stable URL (DOI): <https://doi.org/10.5817/SAB2022-2-5>

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/digilib.77528>

License: [CC BY-SA 4.0 International](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/)

Access Date: 16. 02. 2024

Version: 20230204

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Zpráva o konání 63. ročníku konference společnosti Hugo Obermaier-Gesellschaft (HOG)

Zdeňka Nerudová / Petr Neruda

Ve dnech 19.–23. dubna 2022 se uskutečnilo již 63. setkání společnosti Hugo Obermaier-Gesellschaft, které se díky pozvání Státních muzeí v Berlíně (Staatliche Museen zu Berlin) a Muzea pravěku a rané historie (Museum für Vor- und Frühgeschichte) uskutečnilo v hlavním městě Spolkové republiky Německo. Pod vedením nového prezidenta společnosti HOG, kterým se stal Prof. Dr. Harald Floss z univerzity v Tübingen, se mohli účastníci po několika letech opět osobně sejit, pozdravit a představit nové výsledky bádání v oblasti prehistorie. Organizátoři mysleli i na kolegy, kteří se z různých důvodů nemohli zúčastnit osobně a zvolili hybridní formát konference. Více než doznívající proticovidová opatření ovlivnily průběh konference čerstvé události na Ukrajině, které znemožnily účast mnoha našich kolegů a přátel. Nikoho proto nepřekvapilo, že úvodní slovo prezidenta společnosti bylo věnováno aktuálnímu dění, na které reagoval přednesením deklarace odmítavého stanoviska HOG vůči invazi Ruska na území suverénního státu a nabídkou pomoci těm, kteří by ji potřebovali. Celý text deklarace je dostupný na webových stránkách společnosti.

Přes tyto skutečnosti měla konference velmi zajímavý a pochopitelně po dvou letech útlumu také zcela nabitý program, zahrnující různá

témata napříč celým obdobím starší a střední doby kamenné. S novým prezidentem společnosti a novými členy vedení, kteří se pravidelně obnovují každé čtyři roky, došlo i k drobným změnám v organizaci řízení konference napříč tím, že přednášky již nebyly řazeny postupně od nejstaršího paleolitu k pozdnímu, ale právě naopak.

Je velice obtížné vyzdvihnout několik konkrétních přednášek, protože všechny přednesené příspěvky se týkaly zajímavých aspektů života a rekonstrukce přírodního prostředí a všechny splňovaly přísné vědecké standardy, které dnes na prezentace klademe. Asi všechny posluchače upoutala rekonstrukce přírodního prostředí v okolí jeskyně Hohle Fels, která byla provedena na podkladě osteologických nálezů sladkovodních ryb a savců. Z výzkumů vyplynulo, že ve středním paleolitu stejně jako v období aurignacienu (mladý paleolit) dominovaly v místním říčním toku čtyři stejné druhy ryb, a tudíž neandertálci i anatomicky moderní lidé využívali stejné ekosystémy.

Tematicky na to navázala prezentace „To fish or not to fish?...“ Angel Blanco-Lapaz a kolektivu. Zaměřili se na identifikaci zbytků ryb ve středo- a mladopaleolitických vrstvách v jeskyni Hohlenstein-Stadel. Pečlivým výzkumem se podařilo zachytit a identifikovat rybí kůstky

a šupiny, s jejichž pomocí kolegové určili nejenom taxonomické složení ulovených ryb, ale i sezonalitu, tady dobu, kdy byly ryby loveny. Překvapivě se ukázalo, že více ryb pocházelo ze středopaleolitických vrstev. Dosud se totiž zdálo, že neandertálci téměř nevyužívali vodní prostředí k obživě. Determinované druhy ryb navíc pomáhají určit původní charakter místního toku řeky Lonetal, který se v minulosti výrazně lišil od toho současného.

Zcela odlišnému tématu se věnovala Sibylle Wolf s kolegy. Zaměřila se na zpracování mamutoviny, která byla v období mladého paleolitu využívána k mnoha účelům. V rámci výzkumu provedla se svým týmem experiment, při kterém z čerstvé, legálně získané slonoviny vyrobili několik replik specifického paleolitického artefaktu, jehož originál byl nalezen v aurignacienské vrstvě v jeskyni Hohle Fels. Vedle toho, že byl potvrzen způsob výroby studovaného předmětu, bylo učiněno několik zajímavých pozorování. Ukázalo se, že čerstvou mamutovinu, přestože se jednalo o velice odolný materiál, je možné vhodně zvoleným postupem opracovat do požadovaného tvaru během několika minut. K opracování lze dokonce použít opět mamutovinu. Použije-li se k opracovávání čerstvé mamutoviny kámen (otloukač), dojde k vytlučení kolagenu na povrch předmětu, přičemž kolagen zbarví – zažlutí opracovávanou mamutovinu.

Příznivce digitalizace by potěšila prezentace Floriana Sauera, věnovaná programu „CoDEx2021 – The Cologne Digital Excavation Protocol, Version 2021,“ který má standardizovat dokumentační procesy během archeologického výzkumu. Nejednalo se jenom o představení vlastního programu, prezentováno bylo jeho reálné použití během archeologického výzkumu paleolitické lokality. Bohužel – jen málokterá z archeologických institucí má takové finanční zdroje, aby mohla nakoupit velice komplexní systém. Je totiž nutné pořídit kompatibilní vybavení od laserových totálních

stanic po počítačové tablety v ceně přibližně 1000 eur, kterými jsou brigádníci, dokumentující nálezové situace, vybavení. Zároveň je nutné zabezpečit odeslání dat v reálném čase na cloudové úložiště, kde se naměřená data okamžitě zpracovávají. K tomu všemu je pochopitelně nutný i nákladný 3D dokumentační software (v tomto případě Agisoft Metashape®). Velice rádi bychom podobné systémy využívali, ale jen málokdy je archeologický výzkum napojen na elektrickou síť a má k dispozici neomezené wi-fi připojení.

Louise Tharandt s týmem se pokusila o rekonstrukci vegetačního krytu v oblasti východní Evropy, kterou provedli na podkladě geografických a paleoklimatických dat pomocí počítačového modelování. Získaný model pak porovnávali s archeologickým záznamem a pokoušeli se určit, do jaké míry mohl být pohyb mladopaleolitické populace ovlivněn vegetačním krytem.

Na závěr bychom ještě vyzvedli prezentaci, která spadala spíše do oblasti umění, ale rozhodně přinesla nový pohled na jinak poněkud „statické“ archeologické artefakty. Flétnistka Anna Friederike Potengowski analyzovala tonalitu čtyř rekonstruovaných fléten ze Švábské Jury v Německu, přičemž svou prezentaci ukončila hudebním vystoupením, které každého z nás nesporně zaujalo. Prakticky nám totiž ukázala, že tonalita, kterou používali mladopaleolitští lovci v této oblasti, může znít libozvučně i současnému posluchači.

Konferenci jako vždy uzavíraly exkurze, které však byly významně ovlivněny covidem, a tak byla závěrečná část programu věnována „jen“ berlínským muzeím. Doufáme, že příští setkání HOG, které je plánováno do Aarhusu, se uskuteční bez nějakých dalších omezení.

Určitě stojí za připomenutí, že společnost Hugo Obermaier-Gesellschaft každoročně vypisuje cenu ve výši 5000 eur pro financování doktorandského výzkumného projektu zaměřeného na bádání v kontextu paleolitu, mezolitu

nebo kvartérního výzkumu. Podmínkou je vyplnit patřičný formulář a mít to štěstí, že adept bude vybrán. Dle našich zkušeností je zde vysoká pravděpodobnost úspěchu. Více informací lze zjistit na stránkách společnosti: <https://obermaier-gesellschaft.de/>.

Toto dílo lze užít v souladu s licenčními podmínkami Creative Commons BY-SA 4.0 International (<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode>). Uvedené se nevztahuje na díla či prvky (např. obrazovou či fotografickou dokumentaci), které jsou v díle užity na základě smluvní licence nebo výjimky či omezení příslušných práv.